

יום ה' י"ז סיון תשע"ה - (י"ה י"ט סיון חורר שישו שב"ק)

לא באר הגולה

ד אגור בשם הגהות
פ"דכ"י

הלכות ציצית סימן בא כב

בהן דשרי. ויש שכתבו, שנהגו (ד) [טו] שלא לשכב בטלית ששש בו ציצית, גם שלא לחנו (טז) לכוכס אינו יהודי לכבס, והכל שלא יהיו מצות בורות עליו. אף נזהגים להקל (יז) לשכב בהם (כל"ט): **ד' י"ש לזהר פשאדם לובש טלית (יח) שלא יגרו (ט) [כ] ציציתיו:**

כב ובו סעיף אחד:

א (א) *קנה טלית ועשה בו ציצית מכרף שהחנינו, (ב) דלא גרע מקלים (ב) תנשים: הגה ואם לא ברך בשעת עשיה מכרף (ג) *בשעת (ג) [כ] עטוף ראשון (פרימני נ"י):

א מהר"א פרוש
הפיר וכן פתח
הגטור

כג דיני ציצית בבית הקברות, ובו ג' סעיפים:

א *מתר לפנס בבית הקברות והוא לבוש ציצית: והוא שלא יהא נגדר על הקברות. אכל אם הוא

שערי השוקה

[ד] **שלא לשכב.** וכתבתי הארי"ל ע"פ סוד שיש לשכב בלילה בטלית קטן (ועין בס' אלפיהו רבה מה שמתרץ על קשנת מ"א על ראיות הארי"ל):
(ה) **ציציותיו.** ועליו נאמר וטאטאתיה במטאטא השמד. וכספר מצת שמורים האריף דאין אסיר פנה משום בזוי מצות, אלא הטעם שלא ידרס עליהן ויפסקו. והקשה המ"א דכ"י כג כתב דאם נגדר על הקברות אסור משום לעג ל"ש. משמע דבעלמא מתר, וכן ההיא דציצית הפסה ע"ש. והמחבר יראתון קושבו ע"פ החלוק של הש"י שכתבתי בס"ק ג לענין בית הכסא, ה"נ כאן לענין שלא יהא נגדר הציצית יש הלוק בין טלית גדול או קטן, דבטלית גדול שמתר רק להתפלל אינו ראוי ורגון שיהיה ציציותיו נגדרין בארץ, וההיא בבית הקברות וציצית הפסת מנין בציצית בבגדיהם ע"ש ועין בשכנה"ג: (ו) **תנשים.** אכל אין מכרף שהחנינו על המצוה, פ"ן דאינו בא מזמן לזמן. לשי"ז אם עשה ציצית בכגד ישו שכבר קנה וברך עליו שהחנינו אינו מכרף, ור"ה התפלגו נמי אינו מכרף שהחנינו, משיה פתח קנה טלית ועשה בו ציצית כר. וא"ל דהא על פלים תנשים צריך לברך בשעת קניו ולמה פתח ועשה בו ציצית? י"ל דוקא כשקונה בנדר כמות שהוא יברך בשעת לבישה, והכא פ"ן שעושה בו ציצית מכרף אגב בשעת עשיה המצוה שמתרש בה מכרף שהחנינו, משיה פתח ציצית תתפלג ע"ש. לברך בפעם ראשונה שמכרף עליהם שהחנינו כמ"ש במ"ד סימן כח לענין כסוי דם, ומנה ללל מצוה שאדם עושה בפעם ראשון מכרף שהחנינו ע"ש. ועין במ"ד שם ס"ק ב משי"ש, ועין בספר בניחא יכתובת חותמתאיר סי' רלו: (ג) **עטוף ראשון.** פי' שהחנינו תחלה ואח"כ להתעטף, ב"ח ע"ת:

באר היטב

[ד] **שלא לשכב.** וכתבתי הארי"ל ע"פ סוד שיש לשכב בלילה בטלית קטן (ועין בס' אלפיהו רבה מה שמתרץ על קשנת מ"א על ראיות הארי"ל):
(ה) **ציציותיו.** ועליו נאמר וטאטאתיה במטאטא השמד. וכספר מצת שמורים האריף דאין אסיר פנה משום בזוי מצות, אלא הטעם שלא ידרס עליהן ויפסקו. והקשה המ"א דכ"י כג כתב דאם נגדר על הקברות אסור משום לעג ל"ש. משמע דבעלמא מתר, וכן ההיא דציצית הפסה ע"ש. והמחבר יראתון קושבו ע"פ החלוק של הש"י שכתבתי בס"ק ג לענין בית הכסא, ה"נ כאן לענין שלא יהא נגדר הציצית יש הלוק בין טלית גדול או קטן, דבטלית גדול שמתר רק להתפלל אינו ראוי ורגון שיהיה ציציותיו נגדרין בארץ, וההיא בבית הקברות וציצית הפסת מנין בציצית בבגדיהם ע"ש ועין בשכנה"ג: (ו) **תנשים.** אכל אין מכרף שהחנינו על המצוה, פ"ן דאינו בא מזמן לזמן. לשי"ז אם עשה ציצית בכגד ישו שכבר קנה וברך עליו שהחנינו אינו מכרף, ור"ה התפלגו נמי אינו מכרף שהחנינו, משיה פתח קנה טלית ועשה בו ציצית כר. וא"ל דהא על פלים תנשים צריך לברך בשעת קניו ולמה פתח ועשה בו ציצית? י"ל דוקא כשקונה בנדר כמות שהוא יברך בשעת לבישה, והכא פ"ן שעושה בו ציצית מכרף אגב בשעת עשיה המצוה שמתרש בה מכרף שהחנינו, משיה פתח ציצית תתפלג ע"ש. לברך בפעם ראשונה שמכרף עליהם שהחנינו כמ"ש במ"ד סימן כח לענין כסוי דם, ומנה ללל מצוה שאדם עושה בפעם ראשון מכרף שהחנינו ע"ש. ועין במ"ד שם ס"ק ב משי"ש, ועין בספר בניחא יכתובת חותמתאיר סי' רלו: (ג) **עטוף ראשון.** פי' שהחנינו תחלה ואח"כ להתעטף, ב"ח ע"ת:

באר הגולה

* קנה וכו'. עין במשנה ברוחה סעיף קטן ב, ועין בבית יוסף, ר"קל זה הוא דעת בעל הפטור. ר"ע, דאף דלכתחלה בודאי יש לנהג כן, אסרי דרשת השלשן צריך ועוד פשה וקשה מהאחרונים דפסקו כן כמעט, מכל מקום לאו מלתא דפסיקתא הוא, דהעלתי תמיר והש"י פסקו בהרמב"ם והב"י שם האלה ר"ה, והג"א בבאורי פוסק ג"כ בהרמב"ם דצריך לברך שהחנינו גם על תפלין מתוך נוקל זה אם עשה אותם בעצמו, אכל אם קנה התפלין מהסוחר, וכן לענין הציצית אם השלים אחר כגדו, משמע שהחנינו ע"ש דאף לדעת הרמב"ם אין צריך לברך שהחנינו, אם לא שקנה עתה הטלית מתוך דצריך לברך מחמת פלים תנשים]. על"פ מהב"ב ש"קניו ע"מ להחסיב שהחנינו מצד אחר ויבין לקטר גם את זה. בפ"ט אם הוא לובש עתה התפלין פעם ראשונה בימי חייו בודאי יראו לעשות עצה זו⁶¹. ויש פוסקים שסוברים דצ"ל כל מצוה שאדם עושה פעם ראשונה בימי חייו יברך שהחנינו, עין בתביאות"שור ב"ורה דעה בסימן כח ובפרי"טגדים שם ובאל"ה רבה בסימן זד. ומהג"א בסימן זה משמע שאינ' סובר כהר"קם בזה: * **בשעת עטוף ראשון.** עין בפרי"טגדים שכתב דלאו דוקא הוא, והרא"ה לענין בלבוש בסימן רכה, וכתבתי להא דקע"ג ג' שם דאם לא ברך בשעת קניו ראשונה יוכל לברך בפנייה, ובאר שם בלבוש הטעם דהא אפתי יש עליו חיוב הברכה, עין שם, ואס"פ הכי נמי בענינו. ולכאורה יפלא על הפרי"טגדים אמאי לא רמו לע"פ מהג"א דאברהם שם דחולק על ההג"ה שם והקפידו דעצמו: ס"פ שם ע"ג ע"ש. ויש לומר דכונתו על הרמ"א, דלפי מה שכתב שם בהג"ה, דבריו כאן בהג"ה שכתב "עטוף ראשון" לאו ב"קא הוא. ודע עוד דמדברי הג"א שם משמע דמסכים עם ההג"ה שם, וכן כתב שם האלה רבה דהלכה כן: ואס"פ לכהונה בענינו יש לכתוב דביעבד לברך אפלו אחר פ"ט⁶², וכן משמע לענין דעתי מלשון הרמב"ם בענינו שכתב דאם לא ברך על סכה ולולב וכיוצא בהן שהחנינו בשעת עשיה מכרף צליהן שהחנינו בשעה שיצא ידי חובתו בהן:

משנה ברוחה

הקוש"ל, פ"ן שבגד זה מתר רק להתפלל: (טו) **שלא לשכב.** וכתבתי הארי"ל ע"פ סוד שיש לשכב בלילה בטלית קטן (ועין בס' אלפיהו רבה מה שמתרץ על קשנת מ"א על ראיות הארי"ל):
(טז) **לכוכס אינו יהודי לכבס.** הטלית עם הציצית, אלא (טז) מתיר הציצית ואחר"כ כוכסן: (יז) **לשכב בהם.** וכן (יז) לתן לכוכס אינו יהודי. מיהו (יח) יש מחמירין בזה שפ"עשה פנ"ל: **ד' (יח) שלא יגרו.** יש מפרשים הטעם משום בזוי מצוה, ועוד, פי' קרוב שפ"עלו, ולכן יגביהם ויתחבם פתגורו:
א (א) קנה טלית וכו'. אין להקשות (ב) דהא על פלים תנשים צריך לברך בשעת קניו, ולמה פתח "ועשה בו ציצית"; ויש לומר דוקא כשקונה בנדר שהוא ראוי ללבוש כמות שהוא, אז מכרף מיד, אכל אם קנה בנדר לעשות ממנו מלבושים, אז לא יברך אפלו לאחר שנגמר, רק בשעת לבישה דוקא, דבעינין שעה קיחת או קנין או לבישה, וכתב הלא אינו ראוי ללבוש חכה, (ג) דהלא צריך להטיל בו ציצית, על"פן אינו יכול לברך עליו בשעת קניו, וכדי לצאת גס"פן דעת הפוסקים דצריך לברך שהחנינו על עשיה המצוה בפעם ראשונה, על"פן יברך בשעת עשיה הציצית ולא ימתין עד הלבשה: (ב) **דלא גרע וכו'.** אכל (ג) אין מכרף שהחנינו על המצוה, פ"ן דאינו בא מזמן לזמן. לפי זה אם עשה ציצית בכגד שיהיה לו מכרף, אף שלא היה בו ציצית מעולם אין צריך לברך שהחנינו, והוא הדין אם עשה תפלין לעצמו אינו מכרף שהחנינו, ועין בבאור הלכה: (ג) **בשעת עטוף.** בתחלה ברכת "להתעטף" ואחר"כך שהחנינו: [פ"מ"ג וד"ה]:

שער הציצית

(טו) דרוך התיים: (טז) אלהי רבה בשם פמה פוסקים: (יז) שם בשם שיורי נוסח הגדולה: (יח) מגן אברתם: (יט) פרי"טגרים: (כ) מגן אברתם:

הלכות ציצית סימן כג כד

נגרר על הקברות אסור משום (א) 'לעג לרש'. בפמה דברים אמורים, בימיהם שהיו מטילים ציצית במלבוש שלובשים (ב) לצרף עצמם, אבל אנו שאין מכוונים בהם אלא לשם מצוה, אסור אפילו אינם נגדרים. והני מלי פשהיציות מגלים, אבל אם (ג) הם מכסים (ב) [ח] מתר: ב יש נוהגים לקשר שני ציציות שבשני כנפים זה עם זה פשנכנסים לבית הקברות, ולא הועילו כלום (ד) בתקנתן: ג הנהגנסם תוך ארבע אמות של מת או (ה) של קבר, (ו) דינו כנכנס לבית הקברות. (ז) במקום שנוהגים להסיר ציצית מטלית המת בבית, ואם הפתפים לובשים ציצית איכא למחש בהו משום (ח) (ז) 'לעג לרש':

ב רבנו יונה שם וקראיש בשמו"ב בית יוסף ותשובת המשב"א ד בית יוסף מההיא דקמחות לו ה בתי יוסף ומההיא דבכסת ר הרא"ש בזלכות ציצית

כד הנהגת לבישת הציצית ושקרה וענשה, ובו ר' סעיפים:

א אם אין אדם לובש טלית בת ארבע כנפות אינו חייב בציצית. וטוב ונכון להיות כל אדם זהיר ללבוש טלית קטן כל היום (א) כדי שיזכר המצוה בכל רגע. ועל-פן יש בו תמשה קשורים כנגד תמשה המשי תורה, וארבע כנפים, שבכל צד שיפנה יזכר. ונכון ללבושו (ב) על המלבושים. לפחות יזהר שיהיה לבוש ציצית (ג) בשעת התפלה: ב המצוה לאחז' הציצית (ד) ביד שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע. רמז לדבר: והיו הדברים האלה וגו' (ה) על לבבך: ג הטוב להסתכל בציצית בשעת עטיסה (ו) כשמברך: ד יש נוהגין להסתכל בציצית כשמניעים ל"יראתם אתו" וילתן אותם (ז) [ח] על העינים, ומנהג נפה הוא ורחובי מצוה: ה הגה גם נוהגים קצת לנשק הציצית בשעה שרואה בה, והכל הוא חבוב מצוה (ד"מ): ה כשמסתכל בציצית מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרה קשרים, רמז (א) (ח) להגיות. ונגם יש בהם ט"ז חוטים ועשרה קשרים, עולה כ"ו

א מנחות כא ב טור ג בית יוסף סימן ה הקשב נמתי' יוסף בשם הרשב"א ד נהגות קמתי פ"ג בשם קרש שומר טוב והארזי סוף פרק ג דכח רב איתחיהויה בשם רב משה גאון ו ס"ק ורבנו יונה הריב"ש בשם רב ר' פון סוף ז טור בשם בעל העטור ה מהר"ם מוקנטי סוף פורשת שלח לך ט פו שטע הבתי יוסף

באר היטב

(ב) מתר. פי' שלבש את הציצית פחת הנדר, וה"ה בתפלין נמי מתר ליקר בבית הקברות אם מכסה אותן, ע"ת. ועין תשובת בית יעקב סימן עב ובספר גור אריה על הרא"ש פרשת וישע: (ג) בתקנתן. דלפי דעתם שפוכרים שנתבטלו הציצית בקשירתן א"כ לשחורין ומיריון אותן ה"ל מעשה ולמ"ה, עין מ"א: (ג) לעג לרש. הינו אם הציצית מגלין גדלעיל: ביד זמין וביט בהם והיו בידו עד שפגיע ל"נאמנים ונתמדים לעד" וזו וישק הציצית ויסירם מידו, כן פה האר"י ז"ל, מ"א: (ז) על העינים. נמצא בשם התקדמונים שכל המצביר ציצית על עיניו כשקורא פרשת ציצית זהא מבטח שלא יבוא לידי סמוי עינים. הסומא יש לו לאחז' בידו בשעה שהוא אומר וראיתם אתו וכן לנשק אותם משום חבוב מצוה, אבל להצביר הציצית על עיניו לא דמחזי כהוקא ואטלולא, שבתי יעקב ח"ב סי' לח עין שם: (ג) להגיות. פי' לפסידות, וקנטי:

שערי תשובה

(ב) מתר. עכ"ט, וכ"כ בתפארת שמואל וזכ"א בברי' וגם ט"ק שלובש אין בו משום לעג לרש כיון שהוא כפפה ע"ש: (ז) על העינים. עכ"ט ומ"ש שוקא כו', שם בשבתי יעקב איתא שיש לו לקח הציצית בשעה שקורא פרשת ציצית אע"פ שנאמר וראיתם אתו, כיון

(ב) ביד שמאלית. בין קמיצה לזרת, וכשניגע לפרשת ציצית יקחם גם וזו וישק הציצית ויסירם מידו, כן פה האר"י ז"ל, מ"א: (ז) על העינים. נמצא בשם התקדמונים שכל המצביר ציצית על עיניו כשקורא פרשת ציצית זהא מבטח שלא יבוא לידי סמוי עינים. הסומא יש לו לאחז' בידו בשעה שהוא אומר וראיתם אתו וכן לנשק אותם משום חבוב מצוה, אבל להצביר הציצית על עיניו לא דמחזי כהוקא ואטלולא, שבתי יעקב ח"ב סי' לח עין שם: (ג) להגיות. פי' לפסידות, וקנטי:

משנה ברורה

המלבושים. עין לעיל בסימן ח [סעיף יא] במשנה ברורה מה שפכתנו (א): (ג) בשעת התפלה. וקריאת שמע. ואיתא בזהר פרשת שלח לך, דהקורא קריאת שמע בלי ציצית מציד ערות שקר בעצמו²⁶, שקורא פרשת ציצית ואינו מקים הקרא. פתב הסי' אדם: לא טוב עושים המון העם שמתפללין בדרך בלא טלית גדול, ועל פי רב הטלית קטן אינו עשוי פדיון בכל פדיון שיהיה ראוי לברך עליו, וגם הוא לישן בו כלילה; ועין לעיל בסימן ח סעיף טז במשנה ברורה²⁷: ב (ד) ביד שמאלית. כתיב בכתבי האר"י ז"ל שיאחזם בין קמיצה לזרת²⁸, וכשניגע לפרשת ציצית יקחם גם ביד זמין וביט בהם, והיו בידו עד שפגיע ל"נאמנים ונתמדים לעד", ואז ינשק הציצית ויסירם מידו²⁹: (ה) על לבבך. והלב הוא בשמאל. ומצוה זו מציל האדם מן החטא, דכתיב "ולא תחורו וגו' למען תזכרו וגו' והייתם קרשים"; ואף דכל שאר המצוות אין בהם זאת הסגולה להצילו מיצר הרע, ציצית עדיף, וכדאיתא בעבדא דמנחות (מ"ד ע"א) מצוה באדם אחד וכו': ג (ו) כשמברך. שנאמר "וראיתם אתו וזכרתם". (ב) ראיה מביאה לידי זכירה³⁰ וזכירה מביאה לידי מעשה³¹: ד (ז) על העינים. נמצא (ג) בשם התקדמונים, שכל המצביר ציצית על עיניו כשקורא פרשת ציצית זהא מבטח שלא יבוא לידי סמוי עינים. הסומא יש לו לאחז' הציצית בידו בשעת קריאת שמע אף על פי שנאמר וראיתם אתו, כיון שישנו בראיה אצל אחרים, אבל להצביר הציצית על עיניו לא, דמחזי כהוקא ואטלולא: ה (ח) להגיות. פרוש. (ז) לפסידות שהם קשורים ואחודים זה בזה:

שער הציון

(ב) טור: (ג) בית יוסף: (ג) אלהי רבה ופר"מ קנטי: (ד) מגן אבותם ונתנ"א: (ה) מנחות דף טג: (ז) באר היטב: (ז) שבתי יעקב ח"ב סימן לח: (ז) וקנטי:

הַלְבוּת צִיצִית סִימָן כַּג כַּד

ביאורים ומוספים

סִימָן כַּג

דִּינֵי צִיצִית בְּבֵית הַקְּבָרוֹת

[משנ"ב ס"ק ד]

שְׁקוּשְׁרִים זֶה עִם זֶה לֹא נִתְבַּטַּל מִצְוַת צִיצִית עַל־יְדֵי זֶה(1).

1) ולענין ציצית שהוטיה מסובכים אלו באלו. כתב בביה"ל לעיל (סי' ה ס"ז ד"ה צריך). שא"ל אין לברך עליה, וביאר החזו"א (א"ר ח ס"ג ס"ק ט) שמדברי המשגיב משמע שצידד שבצויר כזה הציצית פסולה. ודעת החזו"א (שם) שהפרדת חוטי הציצית אינה מעכבת, ויכול לברך עליה אף אם אינו מפרדים, שאין בזה אלא נ"י הציציה.

[משנ"ב ס"ק ה]

וְאָפְלוּ בְּקָבְרוֹ שֶׁל קָצֵן יֵשׁ לְהַקְמִיר מְשוּם לְעַג לְרֶשֶׁת(2) וְכוּ', אָבָל בְּקָבְרוֹ אִשָּׁה דְּבַחְתִּיהָ גַּם־כֵּן פְּטוּרָה לִכְאֵל מְשוּם לְעַג לְרֶשֶׁת(3).

2) ומטעם זה של 'לועג לרש' כתב לקמן (סי' עא ס"ק טו) שאין לומר קדיש או שאר דברים שבקדושה בתוך ארבע אמותיו של מה. וכשאומרים קדיש לצורך המת, כתב הגשר החיים (ח"א פט"ו אות ו ס"ק ד) שהמנהג לאימרו אפילו בתוך ארבע אמותיו של מה, שכיון שהוא לצורכו ולבדודו אין בזה משום 'לועג לרש'.

ולומר החינות ובקשות ליד קברי צדיקים, משמע ברמ"א לקמן (סי' תקפא ס"ד) שמותר.

ולענין תפילת שחרית וכדו' בקברי צדיקים, כתב הגשר החיים (שם פכ"ט ס"ק יא) שהגר"ש סאלנט היה מתפלל בקבר רהל רק בפרוורור משום 'לועג לרש', אמנם כתב שראינו הרבה גדולים שהתפללו ליד הקבר.

אכן, לגבי תפילת שחרית וכדו' בקבר רבי מאיר בעל הנס וקבר רשב"י וריא בנו, כתב (שם) שכיון שהם גניזים במערה, הרי זו רשות בפני עצמה ואין שם משום 'לועג לרש'.

3) מקור דבריו הוא הפמ"ג בשם הא"ר שהביא את דברי מהר"ט צהלון שמתיר. ובשו"ת הלכות (סי' ע) כתב בשם אביו (קהלות יעקב ח"ט ליקוטים סי' ט), שהפמ"ג ראה את דברי המהר"ט צהלון כפי שהובאו בא"ר, אך במהר"ט צהלון עצמו מבואר שמסיק להחמיר.

[משנ"ב ס"ק ו]

עֵץ לְקָצֵן בְּסִימָן מִהַ בְּמִשְׁנֵה בְּרוּךְ(4).

4) שם (סי' א) כתב לחלק בדיו זה, בין מי שנמצא בתחילת בית הקברות שאסור רק בתוך ארבע אמות של מה, ובין מי שנמצא בתוך בית הקברות שאסור אף ביותר מארבע אמות. עוד כתב שם, שמי"מ נכון שלא להיכנס בתפילין לבית הקברות כלל, שמא יתקרב לתוך ארבע אמות של איזה קבר בלא דעת.

ולענין מה המונח בחדר, הביא שם (סי' ב) מחליקת, האם כל החדר שהמת מונח בו נחשב כארבע אמות, או רק ארבע אמותיו ממש. והחזו"א (א"ר ח ס"ז טו ס"ק ב) כתב שלא אומרים 'כולא ביתא כד' אמות'. אמנם, לענין איסור אכילה לפני המת (המכואר בש"ע י"ד סי' שמא ט"א), שהוא גם מטעם 'לועג לרש', כתב החזו"א (שם ס"ק ו) שהאיסור נהג בכל החדר שהמת נמצא בו, אפילו חוץ לארבע אמותיו.

סִימָן כַּד

הַנְּהַגַת לְבִישַׁת הַצִּיצִית וּשְׁכָרָה וְעֵנְשָׁה

[משנ"ב ס"ק ב]

עֵץ לְעֵיל בְּסִימָן ח [סְעִיף יא] בְּמִשְׁנֵה בְּרוּךְ מִהַ שְׁכַתְּכֵנוּ שְׁס(1).

1) שם (ס"ק כה) כתב, דאיתא בכתבים שהטלית קטן תהיה תחת הבגדים, וכן כתב בביה"ל לעיל (סי' י ס"ח ד"ה לעשותה) שמנהיגו ללכת בטלית קטן תחת המלבושים. והביא במשנ"ב שם (סי' ח) שכתב המג"א שעל כל פנים חוטי הציצית יהיו בחוץ. עוד כתב שם (ס"ק כו), שאותם המכניסים את ציציותיהם לתוך מכנסיהם, עתידים ליתן את הדין על כך.

[משנ"ב ס"ק ג]

דְּהַקוּרָא קְרִיאַת שְׁמַע בְּלֵי צִיצִית מְעִיד עֲדוּת שְׁקָר בְּעֵצְמוֹ(2) וְכוּ', וְעֵץ לְעֵיל בְּסִימָן ח כְּעִיף טו בְּמִשְׁנֵה בְּרוּךְ(3).

2) אמנם, לקמן (סי' טו ס"ק טז) כתב שמה שמפסיקים בבין הפרקים שלפני קריאת שמע רק לברכת התפילין ולא לברכת הציצית, הרי זה משום שללא תפילין הרי הוא כמעיד עדות שקר על עצמו, אבל ללא ציצית אינו חשוב כמעיד שקר על עצמו. וביאר הגר"ש איינערבך (שיח הלכה ח"א סי' כד אות כח) שאף על פי שגם הקורא קריאת שמע בלא ציצית חשוב כמעיד שקר, מי"מ יש לומר שאין לברך עליה בין הפרקים, כיון שלבישתה אינה חיוב גמור, אלא שרצוי מאוד לקיים רצון השם במצוה זו, מה שאין כן בתפילין שהנחתן היא חובה גמורה.

3) שם (ס"ק מב) כתב בשם כמה אחרונים, שכיון שיש סוברים שבגד יובל בלילה חייב בציצית, אם כן לדעתם אין הלילה חשוב כהפסק בקיום המצוה, ועל כן מספק אין לברך על הטלית קטן בבוקר, יש לפטורו בברכת הטלית הגדול.

[משנ"ב ס"ק ד]

שִׂיאֲחֻס בֵּין קְמִיצָה לְזִנְתָּה(4) וְכוּ'. וְאֵז וְנִשְׁק הַצִּיצִית וְיִסְרָם מִיָּד(5).

4) ומנין הציציות שצריך לאחוז בידיו, משמעות דברי השר"ע להלן (ס"ה) שיאחז את השתיים שלפניו, וכן משמע מדבריו לקמן (סי' סא סכ"ה). וכן כתב במעשה רב (אות לט) שהגר"א אחז רק את שתי הציציות שלפניו. מאידך, בשו"ת הרדב"ז (ח"ג סי' תקעא) כתב שיאחז את כל הציציות. וכן הביא הכף החיים (ס"ק ח) את דברי האר"י ז"ל שיש לאחוז את כל הארבע ציציות.

5) והמנהג לנשק את הציציות, כתב הקצושי"ע (סי' יז ס"ז) שהוא בשעה שאומר יראיתם אותי שאז נותנן על העינים ומסתכל בהן, וגם בכל פעם שאומר חיבת 'ציצית'. וכן כתב הכף החיים (סי' ת-יח). וכן היה נוהג הגר"י קניבסקי (איהוה רבנו ח"א ע"ג כד) לנשק בכל פעם שהזכיר ציצית וביאמת, וכשהגיע ל'נחמדים לעד' נישקן והסירן. והגר"א לא היה מנשק את הציציות בקריאת שמע כלל (מעשה רב אות לט). וביאר בדעתו הנר"י הלוי (סידור הגר"א שער נפתלי הלכות קריאת שמע) שעיקר המנהג לנשק הוא בזמן שאומר יראיתם אותי, ועיקר טעם הראיה הוא שעל ידי הראיה יזכור את כל מצוות ה', ואם ינשק יבטל הכוונה לזכור את כל מצוות ה' ויחשוב שהראיה היא רק לחבב את המצוה. והבית ברוך (כלל יא ס"ק יג) ביאר בדעת הגר"א, שלא ינשק כדי שלא להפסיק באמצע הפסוק. והוסיף, שכשאומר 'על ציצית' ודאי שאין לנשק משום הפסק, אלא ינשק לאחר שיאמר תיבת 'הכנף'. וכן החזו"א לא היה מנשק הציציות בקריאת שמע, וביאר בדעתו הגר"ח קניבסקי (דעת נוטה ע"ג רג) שבשעה שמנשק אינו יכול להמשיך בדיבורו ונחשב להפסק, וכן הביא בשו"ת רבבות אפרים (ח"ב סי' מה אות עט) שהגר"מ פיינשטיין היה מנשק רק לאחר אמירת 'אמת' וביקיימת.

המשך במילואים עמוד 6

מילואים הַלְבוֹת צִיצִית סִימָן כַּג כַּד המשך מעמוד 62

להתעטף, חובה לחנכו בציצית משעה שיודע לאחוז את הציצית בזמן קריאת שמע, ומוכח שההסתכלות היא חלק מהמצוה, שאם לא כן לא היו משערים בה.
(7) והוסיף בזה בספרו שמירת הלשון (ח"ב בחתימת הספר פ"ג), שמפשוט לשון הכתוב משמע שיש בראיית הציצית תועלת להזכור במצוות השם ולא לתור אחר ראיית העינים, ואם כן מה נכון הוא לראות הציצית כמה פעמים ביום, ובפרט כשעולה איזה מחשבה שאינה טהורה על הלב, או איזה שהוא כעס, שאז טוב מאד להסתכל בציצית כדי שיפקע היצר.

[משנ"ב ס"ק ו]

רַאֲיָה מְבִיאָה לְיָדֵי זְכִינְהָ (6) וְזְכִינְהָ מְבִיאָה לְיָדֵי מַעֲשֶׂהָ.
(6) ולדעת הסמ"ק (סי' כח) והחרדים (פ"י ס"א) הרי זו מצות עשה מן התורה, וביאר החרדים שם שלומדים מצות עשה זו מן הכתוב 'וראייתם אתו וזכרתם', שראיה מביאה לידי זכירה וזכירה מביאה לידי מעשה. וכן הובא בסידור הגרי"א (עמוד 107), וביסוד ושורש העבודה (שער המזרח פ"ו) כתב בן בדעת רש"י במנחות (מד, א ד"ה בציציה), וכן כתב בשם ר' חיים ויטאל. ובשו"ת אגרות משה (אריזת ח"א סי' ג ענף א) כתב שכן משמע ברמ"א לעיל (סי' יז ס"ג) שכתב שקטן היוודע

הַלְבוֹת צִיצִית סִימָן כַּד כַּה המשך מעמוד 62

הציצית לפני הנחת התפילין הוא משום שימעלין בקודש, וביאר בשו"ת הר צבי (ח"א סי' כ) את תשובת הביאור הלכה, שכשהמצוה היא בפעולה שחוזר לגופו, יש להקדים את המקודש יותר, אבל כשצריך להחליט בשתי מצוות הנעשות בגופו ויגופו מתעלה על ידו, על כך נאמר שימעלין בקודש ותחילה יכסה עצמו בטלית שהיא כיסוי של מצוה, ואחר כך יניח התפילין שמקשר את עצמו בקשר היחוד והקדושה.

[ביה"ד"ה שמעלין]

וכוון בזה לתרץ קושית הש"א יהדגול מרכבה⁽¹⁰⁾.
(10) קושייתם היא, שהרי לא נאמר דין 'מעלין בקודש' אלא לגבי העלאת חפץ מקדושה קלה לקדושה חמורה, אבל כשיש גרונ איזו מן המצוות להקדים, הרי מבוואר כמישנה (זבחים פ"י מ"ב) שיש להקדים את המקודש יותר, ולא להקדים את הפחות מקודש כדי להיות מן המעלין בקודש, ואם כן כיצד כתב השו"ע שהטעם להקדים לבישת

הַלְבוֹת תְּפִלִּין סִימָן כַּה המשך מעמוד 64

איסור אין בזה.
(22) ואפילו כשהוא רק ספק שמא יאחר זמן קריאת שמע, כתב לקמן (סי' נח ס"ק ה) שלא ימתין, אלא יקרא קריאת שמע מיד בלא תפילין, וכשקרא קריאה שמע בלא תפילין ואחר כך הודמנו לו תפילין, כתב לקמן (שם) שיקרא עמיהן קריאת שמע אי פרשה אחרת אי מוזמר חלהים. וזו שלא התפלל שחרית ומתפלל שתי תפילות במנחה, כתב בספרו מחנה ישראל (פ"י ס"ג) שראוי ינכון להתפלל תפילות אלו עם תפילין, כיון שלא זכה להתפלל שחרית עם תפילין.

רב טוב הכורא עליו בהתמדת טובותיו מיום היותו על הארץ לא לפי מעשיו, ומסתיר עוונותיו מבני אדם ומאריך לו, ואם קשה לו לכוון כוונה זו בשעה קריאת שמע, כתב (שם) שיראה להתבונן בזה לפחות פעם אחת ביום לאחר התפילה, וטוב שיעשה כן לפני האכילה, ככל המצוות שאין לאכול עד שיקיימן.
(20) ולענין הקורא קריאת שמע בלא ציצית האם נחשב כמעיד עדות שקר, ראוי מה שכתב לעיל סי' כד ס"ק ג, ומה שכתבנו שם.
(21) ואם אינו עושה במזיד, כתב לקמן (סי' מו ס"ק ג) שאפילו

הַלְבוֹת תְּפִלִּין סִימָן כַּז המשך מעמוד 72

כאן שהלאק בטל לגמרי לעור ונעשה עמו כדבר אחד, והגרי"ם קרליץ (חוט שני פסח עמ' שה) הסתפק בזה, ולמעשה היקל רק כשאין בלאק ממשות.

(ח"ה סי' יד) שכיון שנתנהו כדי להגן על הבתים אינו פוסל, וכמו שכתב בשו"ת מהר"ם שיק (יו"ד סוף סי' רפח), שכל מה שנעשה כדי לשמרו ולהחזיקו, דינו כמי שנעשה לנאותו ובטל ואינו חוצץ, ובפרט

הַלְבוֹת תְּפִלִּין סִימָן כַּח המשך מעמוד 72

וכו', תיק תפילין אסור ששעטנו, כמו מטפחת ספריים⁽¹⁴⁾.
(14) אמנם לעיל (סי' כז ס"ק לב) כתב, שכיון שבתורה יש יותר קדושה מן הרצועות, אין לכוון בשעת הנחת התפילין את הרצועות על התורה, אלא אם כן עושה זאת כדי שלא יזווג התפילין ממקומן (הערת השי"ח הלכה סי' כז אות כס מ"ב ס"ק לב).

עם הציבור, היה הגרי"ח זוננפלד (שביבי אש הלי' תפילין) נוהר להניח את השל ראש בתוך התיק קודם שחלץ את של יד, כדי שלא ישכח לאחר מכן ויניח את השל יד בתוך התיק קודם השל ראש.
[משנ"ב ס"ק ט]
אֲלֵא בְּצַדֵּי הַתְּפִלִּים עַל הַתְּוֹרָא⁽¹⁴⁾ וכו', צריך לְאַחַז הַתְּפִלִּין בְּיָדוֹ⁽¹⁵⁾

